

РОЗВИТОК FINTECH-ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ РИЗИКИ ДЛЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE DEVELOPMENT OF THE FINTECH INDUSTRY IN UKRAINE AND ITS RISKS FOR BANKING

В'язовий С.М.

магістр,

Харківський навчально-науковий інститут

Університету банківської справи,

Фахівець,

Управління з обслуговування клієнтів АТ КБ «Приватбанк»

Пасічник І.В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Харківський навчально-науковий інститут

Університету банківської справи

Viazovyi Serhii

Master,

Kharkiv Educational-Scientific Institute,

State Higher Educational Institution "Banking University"

Pasichnyk Iryna

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Senior Lecturer at Department of Finance, Banking and Insurance,

Kharkiv Educational-Scientific Institute,

State Higher Educational Institution "Banking University"

У статті розглянуто розвиток FinTech-індустрії як визначальну рису сучасного етапу розвитку банківського сектору економіки. Визначено специфіку роботи FinTech як галузі економіки. Виявлено низку ризиків запровадження FinTech-інновацій у банках та перспективи подолання цих ризиків. Проаналізовано масштаби інвестиційних потоків у FinTech-фірми за напрямками діяльності. Визначено вплив на FinTech-індустрію таких факторів, як законодавча база, споживчий попит на FinTech-послуги та економічна ситуація в країні, на основі яких виявлено низку проблем щодо вдосконалення FinTech-індустрії в Україні. Висвітлені шляхи їх подолання. Обґрунтовано необхідність взаємодії FinTech-фірм із банківським сектором економіки. Висвітлені можливі напрями розвитку партнерства між FinTech-компаніями та традиційними банками.

Ключові слова: FinTech, FinTech-компанія, інновації, банк, стартап, конкуренція.

В статье рассмотрено развитие FinTech-индустрии как определяющая черта современного этапа развития банковского сектора экономики. Определена специфика работы FinTech как отрасли экономики. Выявлен ряд рисков введения FinTech-инноваций в банках и перспективы преодоления этих рисков. Проанализированы масштабы инвестиционных потоков в FinTech-фирмы по направлениям деятельности. Определено влияние на FinTech-индустрию таких факторов, как законодательная база, потребительский спрос на FinTech-услуги и экономическая ситуация в стране, на основе которых выявлен ряд проблем по совершенствованию FinTech-индустрии в Украине. Освещены пути их преодоления. Обоснована необходимость взаимодействия FinTech-фирм с банковским сектором экономики. Освещены возможные направления развития партнерства между FinTech-компаниями и традиционными банками.

Ключевые слова: FinTech, FinTech-компания, инновации, банк, стартап, конкуренция.

The modern world technology development industry prompts the banking sector to continually improve, introduce new products, and provide services to its customers with greater speed, quality, and reliability. In turn, FinTech companies are also actively developing today and, by their features, provide similar services to clients like banks; this to some extent creates certain risks for the banking sector of the economy. The urgency of the study lies in the

improvement of the banking sector development through the establishment of partnerships with FinTech companies to implement the latest developments in the service sector. The purpose of the article is to analyse and qualitatively assess the state of development of the FinTech industry and Ukrainian banks, identify problems that hinder and slow down its development, as well as outline measures to accelerate the development of the banking sector of the economy. To achieve this goal, research methods such as analysis, synthesis, comparison, analogy, abstraction, and generalization were applied. Key development problems of the FinTech industry in Ukraine can be distinguished: the weak legislative system of the country, the reduction of consumer demand for a number of services, the weak involvement of foreign investors, and the unstable economic situation. Solving these problems can give a significant impetus to improving the FinTech industry in Ukraine, expanding FinTech companies, attracting foreign investment, and improving the country's economy as a whole. On the one hand, the increase in the number of FinTech companies creates risks for the banking sector, as they create additional competition in the financial market and offer their customers more convenient ways of using, while, on the other hand, it points to the development prospects for banks because banks should constantly improve their services and the reliability of their work in order to be profitable in the financial market. In particular, such sustainable development can be achieved through the establishment of partnerships between FinTech companies and traditional banks in the country.

Key words: FinTech, FinTech company, innovation, bank, start-up, competition.

Постановка проблеми. Фінансово-технологічні інновації здійснюють значний вплив на вдосконалення та розвиток банківського сектору економіки. Розвиток інформаційних технологій (IT) спонукає банківські та фінансові організації до застосування інноваційних підходів у своїй діяльності, оскільки нині все частіше створюються компанії, які використовують високоінноваційні технології, пропонують уже наявні фінансові послуги за більш привабливими умовами та з меншими витратами для клієнтів або розробляють нові технічні рішення та платіжні інструменти. Такі компанії отримали назву «FinTech».

FinTech-компанії створюють, з одного боку, додаткові ризики для утримання конкурентних позицій банками на фінансовому ринку, а з іншого боку, можливості встановлення партнерських зв'язків між цими фінансовими установами [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичне підґрунтя дослідження інновацій, їх змістовних характеристик, причинно-наслідкових зв'язків з економічним розвитком закладено в роботах А. Сміта, Д. Рікардо, Й. Шумпетера, Т. Менша, М. Кондратьєва, М. Туган-Барановського, Г. Кларка. Значну увагу питанням сутності та змісту інноваційної теорії загалом та у фінансовій сфері зокрема приділяють багато зарубіжних та вітчизняних науковців, таких як, зокрема, Ю. Бажал, Дж. Ван Дейн, А. Гальчинський, М. Міллер, Х. Мінські, Ф. Мишкін, Р. Мертон, П. Туфано, Дж.К. Ван Хорн, Дж. Фіннерті, Л. Федулова, У. Шарп. Окремі аспекти теорії та практики фінансових технологій розглянуто у працях вітчизняних науковців, а саме в роботах Л.В. Жердецької, С.І. Паперника, Н.М. Пантелєвої.

Виклад основного матеріалу. Цифровізація економіки та відмова від посередництва банків на ринку позичкових капіталів на користь прямого випуску цінних паперів не тільки фінансово-кредитних установ, але й високотехнологічних компаній та стартапів привели до того, що традиційні підходи до надання банківських

послуг вже не відповідають потребам ринку та вимогам підвищення ефективності і прибутковості банківського бізнесу. У результаті таких тенденцій для того, щоб залишитися на ринку та зберегти свої конкурентні позиції, банки змушені впроваджувати у свою діяльність FinTech (Financial technology) розробки, приймати інноваційні рішення для покращення надання послуг клієнтам та посилювати свої позиції у конкурентному середовищі.

FinTech (FinTech) – це галузь економіки, яка об'єднує компанії, що використовують новітні розробки для надання якісніших фінансових послуг [2]. FinTech-установами називають компанії, які належать до цієї галузі.

FinTech – це технології, які використовуються в секторі фінансових послуг, якими в основному користуються самі фінансові установи [3]. Але на сучасному етапі розвитку економіки все більше і більше FinTech представляє технології, які кардинально змінюють традиційні фінансові послуги, включаючи мобільні платежі, грошові перекази, кредити, збір коштів та управління активами. Компанії, які займаються розвитком та впровадженням FinTech-інновацій, можна умовно поділити на дві групи:

– стартапи, які надають технічні рішення для наявних фінансових компаній.

– стартапи, які працюють безпосередньо зі споживачами фінансових послуг.

FinTech-компанії використовують новітні технології та пропонують послуги через мережу Інтернет, працюючи по всьому світу. Таким чином, вони не лише відразу забезпечують кращий сервіс для клієнтів, роблять банківські продукти доступнішими для різних верств населення і малого та середнього бізнесу, але і скорочують операційні витрати.

Для успішної діяльності кожного банку найголовнішим є залучення клієнтів та покращення своїх позицій серед інших у конкурентному середовищі. Напряму це стосується сектору банківських послуг, споживачі яких рік від року пред'являють все більш високі вимоги до банків

щодо надійності та прозорості їхньої діяльності, а також простоти отримання послуг.

Сучасний банк також неможливо уявити без автоматизованих систем управління. Оскільки у своїй діяльності банки насамперед удосконалюють ІТ-напрямок, для підвищення захищеності даних клієнтів та самого банку від кібератак та мінімізації операційних витрат, то розвиток інших можливостей FinTech залишається майже не розглянутим. Хоча саме FinTech-інновації орієнтовані насамперед на зручність клієнтів та простоту використання.

Вплив FinTech-інновацій на банки і банківську систему наведено в таблиці 1.

Значна частина українських банків та фінансові компанії співпрацюють з метою отримання певної вигоди і можливостей, що поступово відкриваються у міру розвитку нових сегментів щодо впровадження досвіду у галузі широкого застосування фінансових технологій.

Сьогодні FinTech-компанії активно розробляють програми для здійснення фінансових операцій за допомогою мобільних телефонів, створюють платіжні агрегатори та платформи для транзакцій з альтернативними валютами, а також для залучення фінансування без участі банків та багато чого іншого. На сучасному етапі розвитку фінансових технологій в Україні є проблеми, які гальмують цей процес. Серед них:

- слабка законодавча система країни;
- зниження споживчого попиту на низку послуг;
- слабка залученість іноземних інвесторів;
- нестабільна економічна ситуація.

Насамперед владі потрібно сконцентрувати увагу на покращенні та вдосконаленні законодавчої бази для розвитку стартапів та компаній, які розвивають фінансові технології.

За останні декілька років в Україні спостерігається розвиток FinTech-компаній. Як виявилось, в Україні понад 80 FinTech-провайдерів. Ці провайдери працюють на збільшення попиту серед користувачів (рис. 1).

Ця діаграма свідчить про те що населення використовує здебільшого платежі та грошові перекази, а на інші нововведення знижується попит. Таким чином, потрібно збільшувати обізнаність населення у FinTech-індустрії та покращувати рівень фінансової грамотності.

FinTech являє собою значну цінність для поширення фінансових послуг та продуктів у нові сфери та серед різних сегментів населення. Зважаючи на великий відсоток людей, які знаходяться поза банківською системою або одержують недостатній обсяг послуг, а також труднощі для банків з обслуговуванням мікро- та малих підприємств і людей, що мешкають у віддалених районах, на ринку є незаповнена фінансова ніша. Це створює для FinTech-сектору значні інвестиційні можливості [5]. Крім того, інвестиції потрібні для вдосконалення електронної комерції та здійснення дешевих платежів, послуг із переказу грошей. На рисунку 2 можна виділити глобальні тенденції інвестування у розвиток FinTech індустрії на світовому ринку.

Іноземний капітал дозволить прискорити розвиток технології, а це покращить економічний стан держави, оскільки залучення іноземних інвестицій дасть вагомий внесок у вдосконалення FinTech -індустрії. Натепер закордонних інвесторів цікавлять певні сфери FinTech, серед яких:

- електронні гаманці;
- системи платежів онлайн;
- модернізація блокчейн;
- безконтактні платежі.

Ще однією проблемою, яка гальмує розвиток FinTech-індустрії, є нестабільна економічна ситуація в державі. Оскільки в Україні є певні дисбаланси в економіці, то ризик сталого розвитку FinTech-індустрії збільшується. Інвесторам все складніше довіряти власні кошти, тому що рівень тіньової економіки та девальвація національної валюти залишається все ще високим.

Нині розвиток фінансових технологій у банках проходить досить стало. Адже покращення

Таблиця 1

Вплив FinTech-інновацій на банки і банківську систему [4]

Ризики	Перспективи
Стратегічний ризик і ризик прибутковості	Удосконалення та підвищення ефективності банківських процесів
Високий операційний ризик – системний	Інноваційне використання даних для цілей маркетингу та управління ризиками
Високий операційний ризик – ідіосинкратичний	Потенційний позитивний вплив на фінансову стабільність через зростання конкуренції
Ризик управління третьою стороною/ постачальниками	Регулятивні технології
Комплекс ризик, включаючи нездатність захистити споживачів і регулювання захисту даних	
Ризик AML/CFT	
Ризик ліквідності та волатильності джерела фінансування банку	

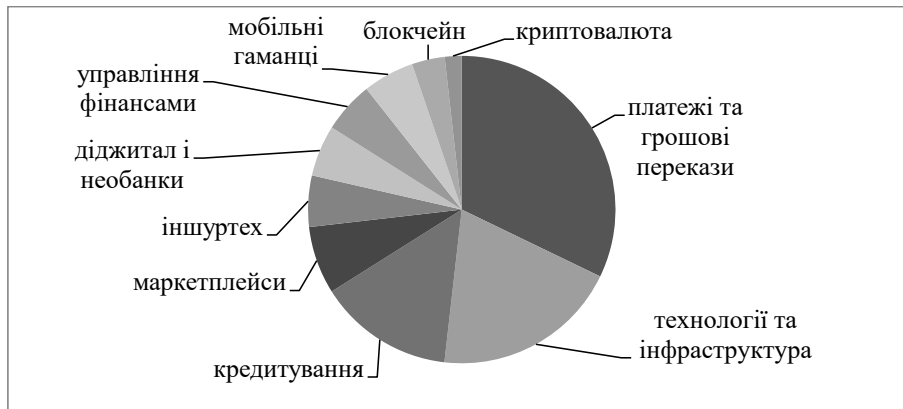

Рис. 1. Використання FinTech-розробок серед користувачів

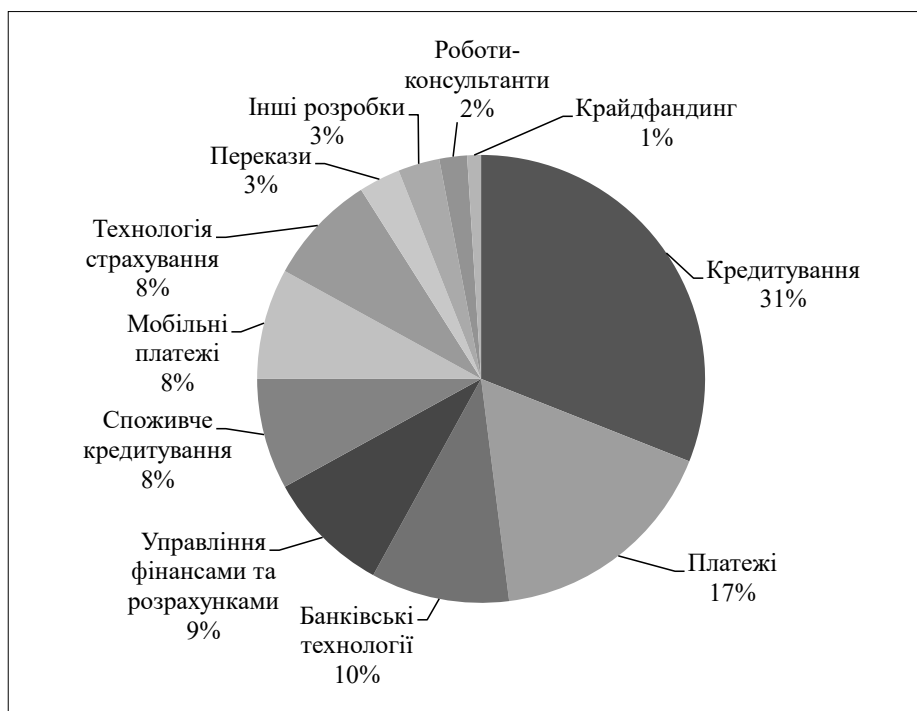

Рис. 2. Глобальні інвестиції у FinTech-компанії

системи обслуговування клієнтів, захищеність від кібератак та шахрайства спричиняє перспективний розвиток банківського сектору економіки і дає змогу залучити більшу кількість клієнтів. Натепер можна виділити АТ КБ «Приватбанк» як вдалий приклад запровадження FinTech-інновацій у діяльності, оскільки цей банк є першим банком в Україні, який почав використовувати мобільний та інтернет-банкінг на доступному для користувачів рівні. Постійне вдосконалення програмних комплексів і залучення нових FinTech-розробок дозволяє «Приватбанку» залишатися першим банком в Україні за технологічним оснащенням своєї системи.

Також важливим аргументом розвитку FinTech в Україні є створення нового мобільного банку «Monobank», який у своїй діяльності вико-

ристовує нові підходи до обслуговування клієнтів і запроваджує новітні технології до надання послуг через мережу Інтернет.

Отже, можна стверджувати, що розвиток і запровадження FinTech-інновацій може позитивно відобразитися на діяльності банків, хоч і створює певні конкурентні умови для їхньої діяльності нарівні з FinTech-компаніями. Тому що банки мають більший досвід та перевірену інфраструктуру; володіють конкретними фінансовими знаннями про оцінку ризиків й криз, управління, дотримання нормативно-правових вимог; також банки мають більшу оперативну потужність та засоби для досягнення успіху. Натомість нові та менші за масштабами діяльності FinTech-фірми є більш гнучкими, більш швидко запроваджують новітні технології, най-

краще адаптовані вносити нововведення для вирішення ринкових проблем та практичних аспектів торгівлі. Водночас накопичені банками знання, досвід та лояльна клієнтська база мають величезну цінність для FinTech-проектів. Оскільки клієнти можуть не довіряти FinTech-компаніям, з якими вони не працювали, і будуть підтримувати надійну та безпечну банківську систему. В такому разі банкам та FinTech-компаніям для ефективної роботи та сталого розвитку Fintech-індустрії потрібно вибудувати партнерські відносини.

Висновок. Підводячи підсумок, можна стверджувати, що перспективний розвиток FinTech-індустрії повинен проходити у партнерстві з банківською системою. Насамперед тра-

диційні банки можуть надати вагому підтримку FinTech-компаніям у плані розширення інфраструктури, збільшення капіталу та доступу до величезної клієнтської бази. По-друге, це вплив на діяльність банків з боку збільшення варіантів надання послуг та покращення технології для вдосконалення відносин із клієнтами, скорочення витрат та підвищення рівня кібербезпеки. Таким чином, симбіоз цих, з одного боку, різних, а з іншого – досить схожих за своєю діяльністю структур дозволить залучити більшу кількість клієнтів, надаючи новітні послуги з більшою простотою і безпекою, що дасть змогу покращити інвестиційне середовище в країні та сприятиме більш стабільному і стрімкому розвитку економічних процесів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Шкляр А. Класичний банкінг: напрями трансформації в умовах технологічної революції. Український соціум. 2018. № 1(64). С. 49–58.
2. Диба М.І., Осадчий Є.С. Фінансові інноваційні інструменти у банківській системі. Стратегія економічного розвитку України. 2018. № 42. С. 99–109.
3. Тарасюк М.В., Коцєєв О.О. Інновації в глобальній цифровій сфері: оцінка трансформацій. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2017. Вип. 131. С. 94–110.
4. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: монографія / за ред. В.В. Коваленко. Одеса: ОНЕУ. 2017. 304 с.
5. Жердецька Л.В., Городинський Д.І. Розвиток фінансових технологій: загрози та можливості для банків. Економіка і суспільство. 2017. № 10. С. 583–588.
6. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. URL: http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf. (дата звернення 02.07.2019)
7. Особливості фінтеха в Україні: проблеми і перспективи. URL: <http://ipkey.com.ua/uk/partners-6/1178-osobnosti-finteha-v-ukraine-problemy-i-perspektivy.html>. (дата звернення 04.07.2019)